

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Članka vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrť leta 12 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Članki gredo sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, sprejema naročnine, izdatke in reklamacije.

Narod se vzbuja.

Z velikim zadoščenjem čitamo zlasti obmejni Slovenci, kako narašča navdušenje za jugoslovansko državo pod varstvom našega ljubljene cesarja v smislu deklaracije z dne 30. maja 1917. Občina za občino, korporacija za korporacijo, društvo za društvom vstaja, odpira oči, prej zaprte, zaduha krepko in stopa s trdnim korakom k trami tistih, ki nočejo biti več hlapci, sužnji, trpini, temveč svoje zemlje, svojega premoženja, svojih otrok lastni gospodarji. Res je, da je Bog ustvaril visoke in nizke stanove, ni pa res, da bi morali trajno nekateri narodi gospodovati a drugi hlapčevati. Slovensko ljudstvo je prejelo od Boga toliko duševnih in telesnih vrlin, da bi bil greh, tako zmožno in sposobno ljudstvo vpregati v jarem vednega suženjstva. Zato naj vedno bolj navdušuje naša srca misel na samostojno jugoslovansko državo v okvirju avstrijske monarhije.

Spali smo stoletja. Prišli so trenutki v zgodovini, ko so se odprle oči našega naroda, pa tujec je našel uspavajoča sredstva in oči so se zopet zaprle, narod je zgineval ob meji, misleč, da se mu ne godi prehudo — slovenska meja je ležala in ležala vedno bolj proti jugu. — Gmotni upliv tujih mest in tujih podjetij je okužil slovensko okolico, šnops in laž, podkupovanje goljufija in nasilstvo, vse to je žrlo na našem narodnem telesu — zlasti zadnja leta pred vojsko je postajale vedno hujše — Toda zavedna odločnost naših prvobornih je povzročila med našim ljubim narodom velikanski preobrat: vsa zavedna mladina je v nekaj letih stala na pozorišču: izobrazena v pravem krščanskem duhu, vneta ljubezni do prelepe domovine, sovražna šnopsu in tisti nemški cunjji, ki pod krinko lepih in pobožnih uvodnih člankov lovi nevedne kaline na svoje s šnopsom okajane limanice.

Huda vojska nam je res vzela mnogo najboljših mož in najbolj idealnih mladeničev; le

primerjajmo naše fante z ujetniki drugih narodov, ki delajo pri nas: veliko jih je, ki ne znajo sploh čitati, o kakšnih organizacijah, o kakšnem dopisovanju v take liste, kakor je bil Naš Dom — nimajo pojma — pa vojska nam je tudi pokazala, da je naš narod vsled svojih vsestranskih zmožnosti poslal v obrambo domovine najboljše vojake. Slovenski vojni kurati obvladujejo po štiri in še več jezikov, slovenski častniki, uradniki itd. istotako, najnavadnejši vojak govori slovensko in nemško. Tega drugi narodi ne morejo o sebi dokazati. Iz vsega tega nam je takoj jasno, da se nam je delala stoletna krivica, ko so nas smatrali za manjvreden narod. Pred Bogom imamo iste pravice samoodločbe in lastne uprave kakor drugi narodi. To samoodločbo in lastno upravo najdemo izraženo v deklaraciji 30. maja 1917. Misel ujedinjene Jugoslavije mora biti naš ponos; združeni v eni celoti bomo lažje in lepše pokazali pred vsem svetom, kdo smo in kaj premoremo, ker dozdaj smo bili uklenjeni v tuj jarem in smo mnogo svojih sil pustili v hlapčevanju močnejših. Nova Jugoslavija bo tudi ponos našega miroljubnega cesarja, mu bo bolj zvesta in udana ko tisti, katerim lahko zgodovina dokaže celo vrsto zločinov uporov in sovrašstva proti habsburški vladarski hiši. Vemo, zakaj — edi J. lačič na bronastem konju s sabljo v roki obrnjen proti severovzhodu tam doli v glavnem mestu hrvatske domovine. — Na delo torej slovenske žene in mladenke, na delo vsi zavedni Slovenci: žena podpira tri vogle hiše podprite ravno sedaj s svojo odločno izjavo tri vogle naše nove stavbe, Jugoslavije! Agitirajte od hiše do hiše! Vspodbujajte se medsebojno! Ne recite: preganjali nas bodo! Tisti, ki so nas preganjali, so začeli pobrati šila in kopita! Ne recite: kaj bo ženska govorila ali podpisovala, to nima nič v sebi: ali niso naši padli junaki vredni enega podpisa? Ne recite: iz tega ne bo nič; kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti! Onemoglo kričanje, pretenje in javkanje nam in veri nasprotnih časopisov nam je najboljši

dokaz, da smo jih zadeli v pravem času na najbolj občutljivo mesto. Verjamemo, da se jim zdi strašna misel: najlepši kosi zemlje, najboljši hlapci, ki so jo obdelovali, nočejo več robotati — hočejo postati lastni gospodarji! Zdaj se odločite, kaj hočete biti: ali sužnji, ali prosti! Vsi ki ljubite prostost, svobodo, enakopravnost, podpisite se za narod, podpisite jugoslovansko bodočnost!

Vse k življenju se budi — mladina, vstani tudi ti!

(Iz pisma slovenske kmetske mladenke)

Glej, za goro se že svita,
V novi zarji vstaja dan,
V njem bo tebi, domovina,
Čas usodnih dni končan...

Da, k luči vstajaš, moj slovenski rod! Jasnejša bodočnost odpira se pred teboj, mila slovenska domovina. Misli, ki so jih rodila srca velikih mož, ki so že od nekdaj spoznavali in zrlj vedno naraščajoče težnje trpečega naroda, zanelila so neugasljiv ogenj vroče domovinske ljubezni v srcu vsakega zavedno slovenskega državljanca v habsburški monarhiji. In ta ljubezen bo plamtela naprej, dokler je ne obvlada zavest srečna-blagodoneca: Prost si, zatiran rod — končano je gorje, ki si ga užival toliko časa! Spoznal te je, čul je tvoj glas pravični, ljudomili vladar na prestolu Habsburžanov. Enako ljubeč vse narode, dal je prostost tudi tebi obmejna država na jugu, ki hočeš ostati v zvestobi in ljubezni na mejniku večno-lepe in mogočne Avstrije. Saj geslo naše je in osane za vedno: Vse za vero, dom cesarja! In o tem gotovo dovolj prepričujejo dejanja neustrašenih, junaških sobratov na bojnih poljanah.

Kako oblastno ravna in gospoduje nad nami čni, ki mislijo, da nismo zmožni iztrgati se jim

LISTEK.

Vojni spomini

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Vreme je bilo izvanredno mirno lepo; a meni ni ugajal ves polet prav nič. Motor in propeler sta tako ropotala, da sem bil v strahu: odslej pa boš pač bolj po remšniško na debelo slišal. Kak medsebojni pogovor je izključen radi ropota in tudi ker se celo letalo vedno nemirno potresava.

Nadporočnik je nekaj vrtel na fotografskem aparatu, pilot je sedel nepremično kot pribit; jaz sem pa pljuval iz višine 2000 metrov na ta pregrešni svet.

Videl sem malo, skoro nič, ker me je preveč zazeblu okrog srca. Če sem se ozrl navzdol. Oči sem tiščal in presil Boga, da bi bil kmalu konec temu zibanju in ropotu.

Nadporočnik me je dregnul pod rebra in pokazal na belo sivkaste oblačke, ki so se prikzovali za in pod aeroplanom. Rusi so nas obstreljevali s šrapneli. Pa v kakih razdaljah od cilja so se razpokavali naboji! Eksplozije sploh ni bilo slišati vsled ropota.

Po dveurni vožnji smo zaobrnil nazaj in se začeli spuščati na tla.

Pri tem naglem padanju iz višine v globoko se mi je začelo pogugavati v želodcu pred očmi se mi je tamnilo, držal sem se z obema rokama za srce, katero mi je hotelo vsled nepopisnih občutkov kar uiti in poleteti neznano kam.

Kedaj smo se spustili na trda, zemeljska tla, ne vem. Z neko dišečo tekočino so me škropili po čelu, ko sem odprl oči in nisem več sedel v aeroplanu, ampak sem ležal na trdih deskah letalne lope. Sem se hitro zavedel, se zravnal, zapustilvi letišče opetkajočih se korakov, kakor kak pijanec. Zaklel sem se: Januš, teh ptičev se boš pa zanaprej ogibal!

V Horodenki smo se mudili v mesecu marcu kakih 14 dni. Tedaj so pa že pripravljali Rusi veliko ofenzivo, ki je izbruhnila potem meseca junija. Tipali so z manjšimi oddelki po naši bojni črti, da bi iztaknili naslabejše točke. Radi teh ruskih ofenzivnih poizkusov smo morali tudi mi iz Horodenke ob Strypo, kjer so se nadejali, da bo do Rusi najprej zagrabili.

Naš polk so odposlali kot rezervo v selo Sokulec, ki leži na begu ob izlivu Strype v Onjestr. Vas je majhna, pa vsled visoke, daleč razgledne lege nudi nekaj prikupljivega in veselega. Sploh so vsi kraji ob Strypi rajsko lepi radi okolice, ki je posejana v teh krajih z ljubkimi grički, ki napajajo potnika korak za korakom s toliko spremem-

bo, z vedno novimi utisi in v občudovanje segajočimi občutki.

Strypa ima globoko izdolbene bregove kakor Onjestr, samo da je veliko manjša, teče bolj ravno in deroče hitro. Povsem je podobna naši ljubki Savini.

V Sokulecu smo se mudili ravno veliki teden vojnega leta 1916. Vas je ležala tedaj kake 4 km za fronto. Vreme je bilo spomladansko krasno, in jaz sem lazil vsak dan v postojanke 66. pešpolka, ki je tičal v zakopih tik za vasjo Žmibrody.

To niso bili strelski jarki, ampak cele naselbine, opremljene z vsem potrebnim.

Nekega opoldne sem se vračal iz Žmibrody proti domu. Stopajoč po 2 m globokem jarku, ki je spajal vas in strelske jarke, sem zapazil, da se mi bliža korakoma neko živo bitje, kakoršnega še doslej nisem videl na bojnem polju.

Hodilo je nekaj korakov pokoncu kot človek, pa zopet lezlo po vseh štirih po živalsko.

Presneto so mi silili lasje kvisku, ker se nisem mogel izogniti počasti, pa sem bil sam in neoborožen.

Razdalja med nama se je vedno bolj krajčila, vsak trenutek sva si morala pogledati v oči.

Sešla sva se; da se nisem oprijel z obema rokama jarka, bi bil omahnil vsled presenečenja po tleh.

(Dalje sledi.)